

OFF THE GRID

och hur han sket i allt

Gunnar hade varit socialdemokrat hela sitt liv. Inte för att han var särskilt politiskt intresserad, snarare tvärt om. Han gillade sossarna eftersom de gav en känsla av kontinuitet; han kunde identifiera sig med dem. Det var något som var bekant med socialdemokratin, deras klasskamp och fackföreningar, där fikaten tas klockan tre med ett kaffe som inte var alltför starkt. I en värld där allting ändras och slits itu, med nya problem var dag, där stod sossarna fast, med båda fötterna på jorden och sa som de alltid hade sagt: allt kommer att bli bra. Detta gav honom en känsla av trygghet.

Han hade aldrig dragits med i ungdomens flamma. När hans vänner ockuperade hus och protesterade mot kriget stod han utanför. Protesterna var i hans ögon barnliga. Beundransvärda, för all del, men att Gunnar skulle delta i dem, det låg utanför hans bekvämlighetszon. Gunnar litade nämligen på våra förtroendevalda. Han hyste en tilltro till vårt demokratiska system. När skandalerna rullades ut och allmänhetens förtroende var hotat, då var det Gunnar som stod med båda fötterna på jorden och manade till besinning och eftertanke. Att individer gör misstag, det är inget nytt. Så kommer det alltid att vara, men att se det som en indikation på ett korrupt system, det är farligt. För att bygga ett gott samhälle måste vi lita på varandra. Vi måste lita på de som styr.

Så tänkte Gunnar och så hade han levt sitt liv. Han kanske låter lite beige, man kanske tänker honom som en riktig gråsosse, som enbart idkar samlag i missionärens ställning, och det är väl inte helt fel att beskriva honom så, även om han har några böcker om både Kama Sutra och tantralsex, men han är i själva verket en ganska rolig prick. Folk blir glada när han dyker upp, och i ett annat liv var han nog komiker, för rolig det är han. Det är bara det att han kan vara lite torr när det kommer till nya upplevelser. Vi måste förstå att han tidigt förstod sig själv. Han har aldrig riktigt haft det behovet att åka till Indien för att hitta sig själv, eller flänga runt från arbetsplats till arbetsplats, han är nöjd med det han har, då han har jobbat hårt för att få det han har fått. Det är beundransvärt. Men livet, det har en tendens att vara i ständig förändring, och detta var något som skulle visa sig vara ett problem för vår huvudperson.

Det kom lite som en chock för honom, när han upptäckte att hans nyfödda son, sitt andra barn, visade sig vara laktosintolerant. Både han och hans vackra fru Sara märkte att lilla Jonatan fick ont i magen när han åt ost eller drack mjölk. Längesåg de inte orsakssambandet, för mjölk hade ju Gunnar druckit hela sitt liv, ja faktum är att Gunnar älskade mjölk och alla de produkterna denna vita dryck producerade. Ost, smält ost, ostfondue, pasta med ostsås eller bara ett hederligt glas O'boy med en ostmacka, det var några av hans favoriträtter. Att hans eget kött och blod inte skulle tåla mejeriprodukter, det gick inte riktigt att koppla. Det var först när Saras väninna försiktigt förde fram att lilla Jonatan kanske var laktosintolerant, som polletten föll ned för de båda. Gunnar tog med sig barnet till läkaren och visst var

det så: Jonatan tålde inte mjölk. Under besöket satt Gunnar som en fågelholk och läkaren var tvungen att förklara flera gånger hur det kunde komma sig att Jonatan hade problem med laktos. Mot slutet frågade Gunnar vad han skulle göra? De använde ju diverse mejeriprodukter dagligen i hushållet.

- Fanns det något alternativ? undrade han, med ett tydligt darr på rösten. Han var ju trots allt skräckslagen bara vid tanken att inte längre kunna äta ost. Läkaren, som var en sympatisk person, inte en sådan stressad läkare, eller ja, stressad det var hon, men inte en *sådan* om ni förstår vad jag menar. En sådan läkare som bara ger en ångest innan den drar iväg till nästa jourjobb. Jasmin, som hon hette, kände sympati för Gunnar och hon gav honom följande förslag:

- Testa Oatly, sa hon och lade en betryggande hand på Gunnar axel.

~ ÷ ~

Sagt och gjort. Gunnar åkte raka vägen till butiken och köpte med sig det mesta han kunde hitta av Oatly's sortiment. Följande dag var en torsdag och Sara, hans ljuvliga fru, hade tagit med sig barnen till sin syster. Gunnar passade på och unnade sig en längre frukost, något som är sällsynt för en småbarnsförälder. Tidningen hade inte kommit, de hade haft problem sen DN bytte distributör i deras område. Han sträckte sig efter mjölkkartongen, förlåt, havremjölkskartongen för att se vad som stod på baksidan.

- Vad i helvete?

Gunnar var chockad. Det stod om Sveriges mjölkindustri. Inte på det sättet han var van vid. Den sagolika tonen som beskrev det idylliska livet som mjölkbonde, med tillhörande illustrationer av en glad ko med hennes kalv, lyste i sin frånvaro på detta havremjölkspaket. Här fanns det inga bilder på kossor och bönder, allt var stilrent och modernt och texten, den var på engelska. Det hade räckt för att Gunnar skulle sätta kaffet i halsen, men det som på riktigt fick honom att tappa balansen och svära rakt ut, det var påståendet att mjölk i själva verket inte var särskilt nyttigt. Gunnar fattade ingenting. Att mjölk var nyttigt, det var ju lika självklart som att fikat tas klockan tre. Hade de ljugit för honom? Mamma, pappa, hans lärare Kerstin, till och med den bonden som kom på besök i skolan när han var liten. Han minns den gången, alla fick en liten mugg med Arlas glada, röda ko tryckt på sidan. Han kom ihåg de vinter-OS när landslaget drack mjölk i direktsändning och pratade om naturens egen sportdryck. Hade de ljugit? Dragit honom bakom ljuset? Det låter ju helt befängt. Han reste sig upp, gick mot kylan och tog fram den andra kartongen. Den här hade en annan text, som började med en fråga:

"Har du testat att googla mjölk någon gång?"

Det hade inte han inte. Han läste vidare.

"Det borde du."

Detta gjorde Gunnar nervös. Han ställde in havredrycken i kylen igen, med texten vänd mot sig och stängde kylskåpsdörren. Paketet hade sagt åt honom att googla mjölk, och i den efterföljande meningen att han skulle lägga till orden "hälsa och miljö". Det blev nästan personligt. Som en kränkning av hemmets trygga sfär. Vem fan är det där paketet att säga vad han ska googla? Han började hyperventilera. Svetten började pärla sig i pannan. Det kändes som att världen var helt upp och ner. Han kunde inte sitta kvar i köket, utan drack upp sitt kaffe i ett svep, men undvek ostmackan och förberedde sig därefter att cykla mot arbetet.

Väl på jobbet gjorde han sitt bästa för att inte tänka på vad Oatly hade sagt till honom. Men efter klockan 11, sisådär kvart över, när det var för nära till lunch för att ta sig an någon ny uppgift, men för långt för att bara sitta och klicka, kände han att han snart inte kunde motstå längre. Paniken, som hade legat latent sen imorse, hade nu börjat växa i styrka. Vad han än gjorde för att tänka på annat så drogs sig tankarna mot den vita drycken. Ett mantra ekade i hans huvud, till en början tyst men nu var det som att västra Indiens alla gurus satt i en enorm ring och mässade: googla mjölk, googla mjölk, googla mjölk, GOOGLA MJÖLK!

- AH! tjöt Gunnar till och öppnade sin webbläsare, där han skrev "mjölk miljö hälsa" i sökfältet. Han kunde inte längre stå emot.

Han var helt enkelt tvungen.

~ ÷ ~

Gunnar hade tappat begreppet för tid och rum när hans kollega Tomas knackade på dörren.

- Har du redan gått på lunch? frågade Tomas rutinmässigt, lite i steget, för Tomas var en sån där som alltid var på språng, och märkte inte till en början att Gunnar hade samma uppsyn som en som blivit bortförd av utomjordingar.

- Jag... det, eh, jag vet inte tror jag, eller va? svarade Gunnar märkbart förvånad. Det såg ut som att han hade gråtit.

- Gunnar hur mår du egentligen? frågade Tomas nu när han till fullo såg Gunnars förtvivlade tillstånd. Han gick in och gav honom en kram, och det var precis rätt sak att göra, för Gunnar, han behövde verkligen en kram just nu.

De två kollegorna var lite av ett omaka par. Gunnar var lång och proper, utan någon egentlig stil att tala om. Du hade kunnat gå förbi honom varje dag på väg till bussen utan att lägga märke till honom, och det var precis den bilden av sig själv som Gunnar ville förmedla ut till världen: en helt vanlig Svensson. Tomas däremot, var kort och buskig, med ett svallande hår ofta uppsatt i en tofs, även om han inte drog sig för att släppa lös det, ofta när några vackra kvinnor gick förbi, för sådan var han, en tjusare som alltid hade en minut över för diskussion om allt mellan himmel och jord. Sådant kom han undan med, vilken både han och hans omgivning var väl

medvetna om. Det bara gick inte att vara sur på honom. Det var något med hans energi. Den tycktes lyfta upp folk, och kanske på grund av det förlät man honom också för alla spjuverier och hyss. Tomas hade levt ett fritt liv, och frihet, det var viktigt för honom, som hade studerat politik och statsvetenskap i flera år, till största del den kritiska sorten, och som i sin ungdom agiterade för en kärlekens revolution, vilket man förvisso skulle kunna säga att han gjorde än idag, fast på ett lite mer sofistikerat sätt. Han var i grunden en hippie, som helst ville sprida kärlek och njuta av sin tid här, i ett liv av frihet och harmoni.

I kontrast till Gunnars något mer reserverade humör, som nog mest präglades av en krass realism, var det i sanning förvånande att de två kom så bra överens. Men de uppskattade varandras olikheter, för båda insåg, om än inte nödvändigtvis helt medvetet, att de på så vis kompletterade varandra perfekt. I det låg det en respekt för den andre och hans åsikter. Och så hade de roligt tillsammans, för om det var något som de delade så var det samma typ av humor. Hursomhelst.

Deras omfamning tog slut och de satt en stund under tystnad. Tomas bröt den och sade:

- Jag tror du behöver få i dig lite mat, och i ett tyst samförstånd samlade de sig och gick ut på lunch.

De gick till den Vietnamesiska restaurangen som ligger i Saluhallen briggen på tredje lång. De hade gått dit under tystnad, beställt mat under tystnad och slevat i sig maten under tystnad. Till slut hade Gunnar samlat sig till den grad att han kunde bearbeta det som hade hänt under denna märkliga torsdag.

- Visste du att kött- och mjölkindustrin står för 14,5 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser? sa han plötsligt.

- Ja, eller inte att det är just den siffran, men jag är medveten om...

- Det är lika mycket som alla bilar, båtar, flygplan och tåg tillsammans, fortsatte Gunnar. Han hade inte märkt att han hade avbrutit Tomas, och fortsatte:

- Du vet, det är inte ens särskilt bra för ens ben heller, visste du det?

- Köttindustrin? frågade Tomas som inte riktigt var beredd på riktningen samtalet hade tagit.

- Nej mjölk för fan! Det kan leda till benskörhet om vuxna dricker det för mycket? Visste du det? Det är inte alls så nyttigt som skidlandslaget sa! Det är en lögn Tomas! En lögn!

- Gunnar lugna ner dig nu. Tomas, som var vegan¹, kände väl till mjölklobbyns lögner och manipulation. Men han förstod inte varför Gunnar helt plötsligt babblade om det, och varför han gjorde det med en sådan frenesi. Det var inte vanligt honom.

- Vad är det som har hänt? frågade han när Gunnar hade tagit ett djupt andetag.

- Jonatan visade sig vara laktosintolerant, svarade Gunnar med en suck.

- Jaha men det är väl inte hela världen?

¹ Det kanske ni redan hade listat ut?

- Nej det handlar inte om det, men jag köpte en sån där havredryck till honom och det stod massa grejer på baksidan om att jag skulle googla mjölk, men varför skulle jag göra det?

- Ja... jag vet inte?

- Nä precis! Så jag googlade, för hur tusan ska man *inte* göra det när någon skriver så på ett mjölkpaket? Huh?

- Ja alltså...

- Precis! Så nu har jag suttit och läst om hur skadlig mjölk är för hälsan, och hur dåligt det är för miljön och jag fattar ingenting Tomas? För på Arlas hemsida så är det som denna information inte ens existerar. Om jag inte visste bättre så skulle jag tro att Arla, ja hela mjölk- och köttindustrin, försöker att föra såna som dig och mig bakom ljuset, bara för att vi ska köpa mer mjölk! Det är ju helt sjukt?!

Tomas var i tillfällig chock och visste inte riktigt vad han skulle säga. Gunnar fortsatte:

- Och om nu dom ljuger om mjölken, *mjölken*, vad ljuger de *inte* om då?

Nu började Tomas fatta grejen. Detta var hans rätta element.

- Det är ju det här jag har försökt säga till dig hela tiden, svarade han, samtidigt som han lutade sig över bordet mot Gunnar. Det skulle bli en långlunch idag, denna märkliga torsdag.

~ ÷ ~

Gunnar var nu hemma och satt i soffan under tystnad. Han var skakad ifrån dagens händelser. Tomas hade under lunchen bekräftat hans värsta farhågor: systemet var korrupt. Man kunde inte lita på att makthavarna, alla dessa entreprenörer, filantroper, män av makt och kvinnor av stål, för de agerade bara i egenintresse, för i ärlighetens namn. Hur bra fungerade saker och ting? Är vi inte på väg in i en sjätte massutrotning? Blir inte världen varmare? Har de hungriga fått mat? Har de fattiga fått en framtid? Är det någon som har en plan för att lösa allt det här? Om vi inte kan svara på det, kan vi då lita på de som styr? Men så enkelt är det ju inte, påpekade Gunnar. Världen är alltför komplex för att bara skylla på ett korrupt system. Det kändes långsökt. Tomas fortsatte då och började ge exempel. Han tog upp skandalen med transportstyrelsen, gav siffror på skolans försämrade resultat, beskrev kriminalitetens framväxt, varnade om hur nazister åter igen går på våra gator, och talade om oljebolagens gränslösa girighet, sponsrade av Nordea. Han påminde om finanskraschen 2008, ifrågasatte vem som egentligen sköt Olof Palme och vem var det vi krigade mot, i detta krig mot terrorism, för kände Gunnar sig verkligen trygg idag?

Det gjorde inte Gunnar. Särskilt inte idag, nu när han satt hemma i soffan och försökte smälta allting. Han visste mycket väl att världen inte var så svart eller vit som

Tomas ville måla upp den, men han kände, för första gången i sitt liv, inte längre säker på vilken nyans någonting hade. Allt hade blivit beige, liksom den förbannade havremjölken. Tomas hade ju en poäng. Hur kunde han vara så säker på att politikerna tänkte på honom? Varför skulle de bry sig? Vid förra valet hade sossarna lagt över sjuttio miljoner på sin valkampanj. Mer än något annat parti. Han hade redan då höjt ett ögonbryn, men snabbt viftat bort oron. Men nu kunde han inte sluta tänka på det. Borde de inte lagt pengarna på något mer konstruktivt? Kanske på skolan? Ju mer han tänkte på det, desto sjukare blev det. De hade ju på sätt och vis köpt väljarnas röster, genom reklam. Hederliga sossarna, hade de verkligen rent mjöl i påsen?

Tankarna snurrade runt och han blev nästan illamående. Kan inte Sara komma hem snart? Han satte på teven. Aktuellt hade precis börjat. Gunnar tittade i princip på aktuellt varje kväll. Det var en del av hans rutin, men idag kunde han inte med. Vad var poängen? Han behövde något annat och började zappa. Det kom på ett program med tjocka amerikaner. Något där fångade hans intresse. Jänkarna agiterade. De drack öl mitt på dagen och hade stora bilar fyllda med olika sorters vapen. De var förbannade. Förbannade på vad? undrade Gunnar och höjde volymen.

- 'Dem phonies in Washington don' know shit!
- We's gotta protect em'selves from the *government*

Vad sa de precis? Skulle de skydda sig *från staten*? Det lät ju helt befängt. Men samtidigt, samtidigt lät det helt korrekt. Han fortsatte titta och programmet rullade på i samma spår, där de följde en grupp som helt motsatte sig samhället och deras normer. De levde utanför och hade bunkrat upp med mat, resurser, ja till och med vapen. Dessa personer levde utan flagg och var redo för allting, med sina skyddsrum och gasmasker.

Kan de ha en poäng?

Programmet tog slut och Gunnar stängde av televisionen. Han satt en minut under tystnad och ställde sig sedan upp, gick ut i garaget och rotade fram sitt tält, sin sovsäck och sitt gamla trångiakök. Sen gick han tillbaka in och började packa sin fältryggsäck med varma kläder, ett flintstål, tändstickor och den lilla krislådan familjen hade förberett förra vintern efter Myndigheten för säkerhet och beredskaps rekommendationer. Han hittade tillslut sin gamla morakniv och den lilla vedyxan han alltid hade haft med sig sedan han flyttade hemifrån. Långt bak i skrubben stod hans kängor, vilka han snörade på sig. Han stod en stund och tog in sitt hem. Sedan satte han sig i bilen och begav sig ut mot det okända, *off the grid*.

